

להבות אש קודש

לקט מתורתם של קדושי ושרידי השואה

פרשת חיי שרה

שרה היתה בבחינת שמש שהאירה לאחרים

וַיְהִי חַי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֵׁבַע שָׁנִים שָׁנִי חַי שָׂרָה (בראשית כ"ג א')

אברהם למדנו שהוא היה עמוד החסד, ופעולתו בעולם להשפיע ולהרכות טוב וכל זאת כדי ללמד אמונה ודעת אלקים בעולם. בספר ויצא פרח לרב אברהם חיים ריינמאן¹ זצ"ל הי"ד למסכת אבות, מלמדנו כי שרה היתה עצמה בבחינת שמש מאירה ומלמדת דעת אלקים בעולם, ולא רק כשותפה נסתרת לאברהם אבינו. וכך הוא כותב בספרו (פרק שני משנה ב' רבן גמליאל אומר) וזלה"ק:

...הנה דרשו חז"ל (יבמות צ"ו ע"ב) הפסוק (תהלים ס"א ה') אגורה באהלך עולמים, וכי אפשר לאדם לגור בשני עולמים ביהד? אלא כל ת"ח שאומרים דבר הלכה בשמו, שפתותיו דובכות בקבר. וביקש דוד שיוכה להרכיב תורה בישראל כדי שאחר פטירתו יזכירו תלמידיו דב הלכה בשמו, ויהיה נחשב כוח עוד בעוה"ז ועוסק... בתורה, ממילא גר בשני עולמים...

ובזה פירשתי בפרשת חיי שרה ויהיו חיי שרה וכו'. **הבעל הטורים** מרמז: שרה מאה שנה ר"ת שמש, עכ"ל². ובמדרש (ב"ר נ"ח א') יודע ה' ימי תמימים – כשם שהם תמימים כך שנותיהם תמימים. מה שייכת להמדרש הכא?

ולפי עניות דעתי נראה לפרש עפ"י מה שדרשו חז"ל [יבמות צ"ו ע"ב] הפסוק אגורה באהלך עולמים וכו' וביקש דוד שיוכה שיאמרו אחריו דבר הלכה, וממילא לפי זה מי שמלמד תורה ומוסר לאחרים, ומדריכם בדרך הישרה אפילו אחר שנפטר זה האיש, כשהאנשים מזכירים אותו ועובדים את ה' יתברך, אז ויקרא זה הנפטר 'חי', כי האנשים האלה מעוררין אותו ונותנין בו חיות. הנה שרה הצדקת, מצינו בפרשה לך (בראשית י"ב ה') את הנפש אשר עשו בחרן, ופירש רש"י שהכניס תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים. ויודע כי השמש הולך על הארץ כדי להאיר והוא בבחינת משפיע (ועיין לקמן בספר פרק ה' משנה י"ח שהארכתני בזה, שלכן בעת מהלוקת קורה השמש המליצה בעד משה (סנהדרין ק"י ע"א) כי קורה רצה שלא יהיה משפיע מקבל, רק הכל שווים, על כן עמדה השמש לימין משה. ובה פירשתי 'המשכילים יזהירו כזה הרקיע' והמשכילים היינו המשפיעים ולומדים חכמה לקמנים מהם 'יזהירו כזה הרקיע', המה בבחינת שמש משפיע).

ונקדים מה שכתב א"ז [אדוני זקני] הקה"ק בעל ישמח משה (בפרשת נח) שלכן נלקח מנה שם 'תמים' בהמבול, יען שלא התפלל על בני דורו, בפרט עפ"י מה שכתב המדרש רבה (עיין ב"ר כ"ט א' ובפירושו מהר"ש יפה [יפה תואר]) שנה חטא

¹ הרב אברהם חיים ריינמאן (תרס"ה בערך מקהילת קרעטשניף הינו נצר מענפי קודש שענפי האילן משתרגים אל על בדורות חסידים ביניהם הנועם אלימלך, המגיד מקוזניץ, רבי נפתלי מרופשיץ רבי משה מאוהעל (ישמח משה, מביא מדבריו במאמר לפנינו) השלי"ה הקדוש. אביו כיהן ברבנות קהילות ושימש כרב ואב"ד. ביניהן בקרעטשניף, בה היו שלשה דורות של רבנים, האחרון הוא הרב אברהם חיים ריינמאן כאשר אביו נקרא לשמש ברבנות במקום אחר. אמו שנפטרה בגיל צעיר בין דבריו בהספידו אותה סיפר כי בימי ילדותו החזיקו עבדו מלמד פרטי, ואביו בתחילת כל זמן של שכירות המלמד דאג מנין יקח כסף לתשלום שכרו, ואז אמו הניחה על השולחן את כל תכשיטיה ואמרה: זה יהיה לך לאפותיקי אם לא יהיה לך לשלם, תמכור את כל התכשיטים שלי, כי אם בני יכול ללמוד התורה הקדושה, זהו התכשיט שלי!

ספרו זה על מסכת אבות נדפס בראשית שנות השואה ת"ש (שנת תרנ"ן, כפי שכתב. חתימת ההקדמה עש"ק פרשת חוקת ת"ש) בו ערך מדרשותיו אותן נשא. שם הספר ויצא פרח ע"ש אמו מרת פריידא חיה ריינמאן פר"ח הר"ת משמה, אשר עמלה במסירות נפש לגדלם לתורה, ויצא מהפר"ח הזה ציץ ויגמול שקדים, החידושי תורה אותם נותן לפניכם, כלשונו בספר. חידושי תורה נוספים שרצה להדפיסם בענין סוגיות עלו השמימה יחד עם מחברם.

המחבר, אשתו שהיתה מצאצאי הייטב לב' בתו של הרב שלמה טייטלבוים זצ"ל הי"ד (נספה ב' באלול תש"ב וכל צאצאיו להוציא נכד אחד שנשאר אוד מכל משפחתו), ילדיהם נרצחו, לא נותר מכל משפחתו שריד. הספר הזה (ויצא פרח) הוא גץ הלהבה שנשאר ממנו ומכל משפחתו.

המאמר ותולדותיו נערכו עפ"י מהדורת הספר שיצאה מחדש בתשע"ט ע"י הרב גבריאל איזען שליט"א, שחוננו הרב צבי ריינמאן ז"ל, היה שאר קרוב של משפחת המחבר.

² זלה"ק של בעה"ט: ויהיו חיי שרה. כתיב לעיל מיניה [בראשית כ"ב כ"ג] ובתואל ילד את רבקה. עד שלא שקעה שמה של שרה, זרח שמה של רבקה. והוא שרה מאה שנה, ר"ת שמש. וזהו זרח השמש ובא השמש.

במה שלא הוכיח לבני דורו. כמו שדרשו (יד יוסף לרבינו יוסף הצרפתי [ספר דרשות מופלא עה"ת נדפס שנת תני"ו]) 'את האלקים התהלך נח' שהיה מעיין ברעיונו עם האלקים ולא היה לו התחברות עם בני אדם להוכיחם.

הינן מזה שמי שאינו בבהינת משפיע ומזכה את הרבים, אינו נקרא 'תמים'. זה כוונת הפסוק 'ויהיו חיי שרה מאה שנה' הר"ת שהיא בבהינת שמש, שהיתה משפיעה מתורתה לאחרים, לגיירם ולהדריכם בדרך הישרה, ומסיים 'שני חיי שרה' הוין מהסכום קכ"ז שנה שהיתה, היתה עוד שנים הרבה כל זמן שכוהה מה שהפעילה, נמצא בבני אדם נקרא 'חי'.

זו כוונת המדרש 'ודע ה' ימי תמימים' ותמימים נקראים רק מי המה שהם בבהינת משפיע כנ"ל, 'זנחלתם לעולם תהיה' שכח פעולתם שהפעילו בבני אדם להחזירם בדרך הישר וללמדם חכמה ומוסר, זהו 'לעולם תהיה' – זה קיים לעולם. עכ"ל הרב אברהם חיים ריינמאן זצ"ל הי"ד בספרו על מסכת אבות יצא פרה.

יצחק ורבקה – שלימות מצוות בין אדם למקום ולהבירו

וְהָיָה הַנֶּעֱדָר אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהֵי הַטִּיבָא כַּדָּרְךָ וְאֲשֶׁתָּה וְאִמְרָה שְׁתָּה וְנִסְיָמְלִיךָ אֲשָׁקָה אֶתְּךָ הַכֹּהֵן לְעִבְדְּךָ לְיִצְחָק (בראשית כ"ד י"ד)

בספר זכר חיים לאדמו"ר חיים יהודה מאיר הגר³ (נכד האהבת ישראל מוויז'ניץ) היה גיסו של הרב אברהם חיים ריינמאן זצ"ל הי"ד, שדבריו הובאו לעיל (ד"ה 'שרה היתה' מהספר יצא פרה) כותב וזלה"ק:

יצחק אבינו ע"ה שעמד בנסיון העקידה, המדרגה הכי גדולה בעבודה שבין אדם למקום, ורבקה באומרה שתה וגם לגמליך אשקה, דבר שאף לא ביקש הוכיחה מדה גדולה בעבודה שבין אדם להבירו, ושניהם ימוגו יהדיו. וזהו אותה הוכחה לעבדך ליצחק – מיווג של מצוות שבין אדם למקום ובין אדם להבירו, כל תרי"ג מצוות. עכ"ל הרב חיים יהודה מאיר הגר זצ"ל.

מעלותיו של אליעזר

בספר גיילי אש (עמ' רס"ח. מהדורת ישיבת בית יוסף נובהרדוק ירושלים תשל"ג), אסופת דברי רבני ותלמידי נובהרדוק שנשפו בשואה, מביא דברי הרב ירחמיאל שולמן⁴ זצ"ל הי"ד וזלה"ק:

הרבה מסופר בחז"ל על אליעזר עבד אברהם: יפה שיהתן של עבדי אבות... יפה רהיצת רגלי עבדי אבות מתורתן של בני. קפצה לו הדרך כשהלך להפש אשה כשביל יצחק, והקב"ה האיר לו את הדרך בזיקים וברקים (הכל במדרש) והוא נענה מיד כשהוציא את המילים מפיו, כמו משה רבינו ושלמה. כמו שאמרו חז"ל (בראשית רבה ס' ד') שלשה נענו במענה פיהם, אליעזר משה ושלמה. [ע"כ מהמדרש] מפני מה זכה עבד אברהם זה לכל הנסים והנפלאות שאירעו עמו?

גם אליעזר חי חיי שכל. ואמרו חז"ל (ב"ר נ"ט י"א) על הפסוק (בראשית כ"ד ב') המושל בכל אשר לו, שהיה שליט ביצרו כמו אברהם, היינו שהיו היו חיי שכל שלמים, ונמנה על גדולי הדור הוא, והרבה דינים של דרך ארץ למדנו ממנו: לא אוכל עד אשר דברתי דברי – מכאן שאין מסוּחין בסעודה. וכן שיקח אדם צידה לדרך כפי צרכו. ולמדנו ממנו מסירת נפש שהלך הוא ואברהם אדונו, שני אנשים בלבד להלחם נגד המישה מלכים וכו'. כל דרכו בחיים היתה ללא נגיעות אנוכיות (פרט לרצונו להשיא את בת ליצחק) ועשה הכל בזריות ובהכמה, ולמד מאברהם הרבה עד שדלה והשקה מתורת רבו לאחרים.

אולם במיוחד יש לציין את השלימות בדרכו:

³ הרב חיים יהודה מאיר הגר זצ"ל הקים ביתו עם אחות של הרב אברהם חיים ריינמאן זצ"ל הי"ד מרת רייצא (כמתואר בתולדות המחבר הרב ריינמאן בספרו על מסכת אבות יצא פרה עמ' כ"ו, מהדורת תשע"ט. בעמ' כ"ז צילום ההזמנה לחתונתם). הרב הגר היה נכדו של האהבת ישראל מוויז'ניץ זצוק"ל, בנו של השאריט מנחם אבי"ד ווישווא. שרד את השואה ממחנות ההשמדה ולאחריה פגש את אשתו, נסעו לארה"ב ובתש"ח עלו לארץ ישראל. למרות הפצרות החסידיים שיטול כתר אדמורות סירב כל חייו. היה אחיו של אדמו"ר וויז'ניץ האמרי חיים ואחיו המקור ברוך.

בי"א באייר תשכ"ט נסתלק לבית עולמו באותו יום של זקינו ר' נפתלי מרופשיץ זצוק"ל. הם לא זכו להקים דורות המשך, רק דברי תורת שהוצאו לאור לאחר פטירתו הם זכרונם, במאמר שהובא לעיל הינו מספר חידושי לתורה (נדפס פעם יחידית בתשמ"א). חיבור נוסף שלו שהיה בכת"י ליקוט מספרים קדמונים ואחרונים ונקרא זכר חיים ילקוט תשובה מאהבה, נערך ונדפס בשנת תשמ"ד.

⁴ הגאון הצדיק רבי ירחמיאל (דער סלבודקער) ב"ר דוד שולמן הי"ד. היה אחד מאישי המוסר הנפלאים ביותר, שטיפח ועיצב הסבא מנובהרדוק. שנים רבות כיהן כמנהל רוחני בישיבות "בית-יוסף" במעזריטש (לימין ראש הישיבה הגאון ר' אהרן ויינשטיין זצ"ל מחבר ספרי "דרכי אהרן") ובישיבת פינסק-קרלין (לימין ראש הישיבה הגה"צ רבי שמואל ויינשטיין זצ"ל). הוא היה אהוב על כל תלמידיו ונתפרסם כאישיות מופת במידותיו הנאצלות, בנועם הליכותיו עם הבריות ובמסירת נפשו, וכגאון מעמיק במחשבת המוסר. יחד עם תלמידיו קידש שם שמים בשואה הנאצית, בעיר וילקומיר שבליטא. בהותירו אחריו שני קבצים מודפסים, גדושים עיוני-מוסר, בשם "פניני החכמה" ופניני השלמות שיצאו להן מוניטין בישיבות המוסרניות עוד בטרם השואה.

שיא הענוה – אמרו הו"ל (בראשית רבה ס' ב') עבד משכיל זה אליעזר, ומדי השכלתו, אמר: כבר קללתו של אותו איש בידו, אלך ואשתעבד בבית זה, ואם לאו פן יבוא איזה כושי או ברבר וישתעבד בי. הרי שבחר בהי עבד כל ימי חייו, ובלבד להמציא בביתו של אברהם אבינו. אף שהיה מקום לחשוב, מי יאמר שתמיד יהיה עבד, אבל עניונו גרמה לו את הבטחון שבדאי יהיה עבד למרות השיבות הרבה.

הו"ל למדו ממנו דרך בענוה, שיפרסם אדם את מגרעותיו ויכזה עצמו בפני בני אדם ובלבד שלא להמעות אחרים, באמרם (כ"ר ס' י"א) מילתא דגנאה אית כך, קדים אמרה, שנאמר (בראשית כ"ד ל"ד) עבד אברהם אנכי. והרי כל היינו של אדם הוא משתדל שלא ידעו בגנותו, אלא להפך יעשה כל מאמץ כדי לשבח את עצמו בפני אחרים, במיוחד כאשר מדובר באדם שהיה תלמידו המובהק של אברהם, וגם בבית לבן לא ידעו כלל שהוא רק עבדו של אברהם, וחשבו שהוא אברהם עצמו משום שאיקונין שלו היה דומה לאברהם, כפי שסיפרו הו"ל במדרש...ועוד למה היה לו לספר שהוא עבד מיד בהציגו את עצמו ולא המתין עד גמר הענין, ואח"כ יספר מי הוא באמת. והוא בענותנותו תלה את כל מה שאירע לו בזכותו של אברהם ולא בזכות עצמו. הרי שעניונו יתירה היתה בו.

שיא הבטחון – אמרו הו"ל (שם ס' א') מי בכס ירא ה' (ישעיהו נ' י') זה אליעזר שהיה הולך ולא ידע היכן, כאדם שישב בחושך יבטח בשם ה' וישען באלקיו. ובטחונו היה כה איתן עד שנתן לה את התכשיטים בטרם ידע מי היא, וממנו למדנו שאין מזווגין לאדם אשה אלא לפי מעשיו, שאמר (בראשית כ"ד מ"ד) היא האשה אשר הוכחת לבן אדוני. ועוד שהלך ללחום בידו עם אברהם במלחמת ארבעת המלכים [כנ"ל]...

פרישות – על הפסוק (משלי י"ג כ"ה) צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר, דרשו הו"ל (ילקוט שמעוני ק"ט) צדיק וכו' זה אליעזר שאמר הגמאיני נא מעט מים, ובטן וכו' זה עשו שאמר הלעיטני נא וכו'. למדנו מכאן עד כמה היה אליעזר רחוק מעניני גשמיות, שגם בבקשה גשמית השתמש בלשון נקייה...

זיכוי הרבים – זה מפורש כמה שאמרו הו"ל (יומא כ"ה ע"ב) הולח ומשקה מתורת רבו לאחרים. והאם יש לך זיכוי הרבים גדול מזה? ובכל זאת, כאשר היתה לו נגיעה עצמית אחת, כאשר ביקש להשיא את בתו ליצחק, וזו היתה הנגיעה היחידה לאדם גדול כמותו בעל מדות מובהרות כמבואר, ואף שלנגיעה זו היה רקע מכוסם שרצה להתחתן עם אברהם, והרי הוא זקן ביתו וכל אשר לאברהם מסר בידו, והיה מקום לחשוב כי אמנם יאות הוא להתחבר עם אברהם אבינו, ככל זאת שקיל למטרפסיה על כך, עד שאמרו הו"ל (כ"ר נ"ט י"ב) כנען בידיו מאזני מרמה (הושע י"ב ח') כלומר אם כבר הגעת למדרגה גבוהה כזו, כיצד לא הבנת שיש כאן נגיעה אישית, משמע שפנימיותך פגומה. וזוהי התביעה הכי גדולה לאדם בשיא המעלות...עב"ל הרב ירחמיאל שולמן זצ"ל הי"ד.

ביאור הטעם שמברכים את הכלה בברכתו של לבן

וַיְבָרְכוּ אֶת־רַבְּקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ אַחֲתֵינוּ אַתְּ הִי לְאַלְפֵי רַבְּכָה (בראשית כ"ד ס')

בספר דבובי חן לרב דב לאבלאוויטש⁵ זצ"ל פירש וזלה"ק:

כתב **הבעל הטורים**: **היי** – בגימטריה כ"ה, כך יתקיים מה שנאמר (ט"ז ה') **כה** יהיה זרעך. [עכ"ל בעה"ט] ותמוה שלבן יהיה מברך את רבקה בברכה כזו, הלא היה שונא את הדרך שהלך עליו אברהם אבינו ע"ה?

ונראה שכוונת בעה"ט לישב את המנהג שנתפשט בישראל שמברכים את הכלה בברכה זו. וקשה למה בחרו לברך את הכלה בדברי לבן? **ונראה ליישב את המנהג**, בהפירוש שיש בדברי לבן. כי יש לדקדק למה יש למלת **היי** נגינה מפסקת 'שפחה' שמפרדת מילת 'היי' ממילת 'אלפיה' רבכה? נראה שכונתו הייתה עפ"י מה שמפרשים בעלי כללי הלשון. שבלשוננו הקודש יורה מין זכר על הכה המושפיע, ומין הנקבה על כה המקבל, וגם כאן מלת 'את' היא מין נקבה, וגם חוץ מזה המילה הזו לגמרי היא מיותרת, הלא היה די אם היו אומרים לה, אהותינו היי לאלפי רבכה.

⁵ **הרב דוב לאבלאוויטש** זצ"ל שימש כראש ישיבה בהונגריה בעיריה קישקארש בתקופה לפני השואה. הרב שלא זכה לפרי בטן, כתב בהקדמת ספרו עה"ת 'דיבובי חן': **ומה גם שה' יתברך בחמתו הבלתי מוגבלת מנע ממני פרי בטן, ותלמידי ששמחתי בהם, ואהבתי אותם וקרבתי אותם באהבה ובחיבה, הם בני אשר גדלתי וטפחתי, והם הם חלקי מכל עמלי...**הסיבה לשם מיוחד זה כתב המחבר זצ"ל בהקדמתו: **בראשונה מפני שבמילת 'דיבובי' ימצאו ראשי תיבות דוב בן ירמיה ובן יענטל, אשר דוב הוא שמי, וירמיה הוא שמו של אבי המנוח, שהיה איש תם וישר...[סיבה נוספת] מפני שתפילתי לאל מרומים שימצאו דברי חן, ויועילו לחזק יראת שמים בלב הקוראים בו, וימצאו מחמתו גם הם חן בעיני אלקים ואנשים, כמאמר חז"ל במסכת סוכה (נ"ג) כל מי שיש לו חן בידוע שהוא ירא שמים.**

אבי מורי ר' מנחם אהרן ז"ל למד בישיבתו, סיפר כי קיבל מתנה מראש הישיבה את ספרו עם הקדשה. אמנם במצוקות העתים שלאחר מכן, לא נותר לאבי שריד ומזכרת מבית הוריו. **עותק מקורי של הספר הגיע לידי באורח פלא כעבור כארבעים שנה, עת התגורר בחיפה, ומצאו בבית כנסת ספרדי בשכונה בה גרנו. כיום הספר נמצא בידי, וממנו נערכו הדברים.** אבי ז"ל חיבב עד למאוד ספר זה, וחשבתי לעשות לו נחת רוח וכן למחברו. והוא נפטר בסמוך לתקופת השואה ללא זכר ושאר, לכן הבאתי דבריו בגליון זה.

אבל פירוש הדברים היא שהיו אומרים לה ומברכים אותה, שתהיה נשאת מתאחדת עמהם. זהו כוונתו מילת 'אהותינו' כמו שאמרו רז"ל קרע שאינו מתאחה, ככה אמרו לה: אהותינו, נשאת מחוברת לנו, וע"י מה? ע"י זה שאת 'היי' שתהיי מקבלת בתוכך את דעותינו, וע"י דעות האלו תהיי נשאת מחוברת לנו, ואח"כ תהיי לאלפי רבבה.

כך גם אנו מברכים את הכלה, אהותינו משך כל ימי חיך תשארי מחוברת לנו ע"י 'את היי' שתהיי מקבלת בתוכך את דעות כנסת ישראל, ואז תהיי לאלפי רבבה, תזכי שיפוצו מעינתך הוצה, ברכות פלגי מים. וזהו ג"כ כוונת בעה"ט שהלא הכוכבים רובים כולם, אין להם אור עצמי רק מקבלים את האור משמשות אחרות ומאירים לנו אח"כ השכת לילה, ככה אומרים ומברכים ג"כ אנו את הכלה, תקבל את אורך ממנו היינו מכנסת ישראל, ואז תשארי את האור הגנוז הזה לאחרים, שתזכה להיות לאלפי רבבה. עכ"ל הרב דב לאבלאוויטש זצ"ל.

רמז ראית הגמלים לקימת המתים בלבושיהם לעתיד לבוא

ויצא יצחק לשוח בשדה לפני ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים (כ"ד ס"ג)

בספר אשל חיים לרב חיים כאלאיטו⁶ זצ"ל הי"ד (בעהמ"ח שו"ת חמודי אפרים), כתב וזלה"ק:

עיינן מה שכתב קדושת לוי, הכלל הצדיקים העובדים ה' באמת משיגים תענוג עוה"ב אפילו בזה העולם. וזהו 'ירא והנה גמלים באים' הגמול הגדול היינו תענוג עוה"ב וכו' עכ"ד. העולה מדבריו ד'גמלים' הוא מלשון 'גמול' דהיינו שה' יתברך גומל טוב לשומרי מצוותיו, והנה ידענו דעיקר שכר הוא בעולם התהיה לגוף ונפש, ובוזה היה [נראה להוסיף] ולפרש מקרא הנ"ל...לכאורה יש לדייק בו מודע ראה זאת יצחק דוקא בעת שיצא לשוח בשדה.

אכן יש לומר דאיתא בש"ס (סנהדרין צ' ע"ב) שאלה קליאופטרה מלכתא את רבי מאיר, ידענא דהיי שכבי [שיחיו המתים] דכתיב [תהלים ע"ב ט"ז] ויציצו מעיר כעשב הארץ, אלא כשהן עומדין, עומדין ערומין או בלבושיהם עומדין? אמר ק"ו מחיטה, ומה היטה שנקברה ערומה ויצא בכמה לבושיהן, צדיקים שנקברו בלבושיהן על אחת כמה וכמה וכו'. וכן בכתובות (ק"א ע"ב) אמר רבי חייה בר אבא עתידין צדיקים שמבצבצין ועולין וכו'. (וכדעת הראב"ד הלכות תשובה (פ"ח ה"ב) שהולק על הרמב"ם שם שכתב העוה"ב אין בו גוף וכו' לא אכילה ולא שתיה וכו'. כתב הראב"ד חיי ראשי לא היה דעת הכו"ל כזה, שהרי אמרו עתידין צדיקים שיעמדו בלבושיהם ק"ו מחיטה)

וא"כ ית"ל [יתכן לומר] דיצחק אבינו ע"ה בעת יצא לשוח בשדה חקר בזה, וראה והתבונן בצמחים כי יציצו עשבי הארץ, והשבליים עולות בקנים מעוטפים החיטים בלבושיהם. וירא והנה גמלים באים, כלומר שפט מזה בדעתו כי יהיה תשלום שכר לעתיד לבוא לעובדי ה', לגוף ולנפש, ומדויק הקרא כהנ"ל. עכ"ל הרב חיים אפרים כאלאיטו זצ"ל הי"ד ספרו נערך ויצא מחדש ע"י נינו הרב צבי יהודה וולנר שליט"א אוצר הפוסקים ירושלים תשע"ח.

הרב היה תלמיד השבט סופר הרב שמחה בונם סופר (נכד החת"ם סופר). מסובל בחולאים וטרדות קשים כמתואר בהקדמות ספריו, בלשון מליצית מיוחדת אותם קיבל באמונה עמוקה. שימש ברבנות בעיר טארנאליי שבהונגריה, חתנו היה מגדולי הונגריה שניצל מגיא ההריגה וזכה לעלות לירושלים הרב ישראל וולץ זצ"ל (שו"ת דברי ישראל) הרב נספה באושוויץ ב(כ"ד) בסיון תשי"ד.

⁶ הרב אפרים חיים כאלאיטו היה חותנו של הרב ישראל וועלץ (בעהמ"ח שו"ת דברי ישראל ג"ח) זצ"ל מגדולי רבני הונגריה בתקופה לפני השואה. הוא בחסד ה' יתברך הגלויים, שרד את השואה ועלה לארץ ישראל, התגורר בירושלים נפטר בתשל"ד. אביו נפטר בשנות ילדותו. בהיותו כבן שבע עשרה נפל למשכב ממנו כמעט ולא קם, בתקופה זו הוסיפו לשמו את השם 'חיים'. למד אצל הרב שמחה בונם סופר בעהמ"ח שבט סופר (נכדו של החת"ם סופר זיע"א). גם לאחר שזכה והקים משפחה, עברה עליו כוס התרעלה וילד קטן שלו נפטר. שימש ברבנות במשך כחמישים שנה, בעיירה קטנה בהונגריה בשם 'טארנאליה' (לאחר מלחמת העולם הראשונה סופחה לציכסלובקיה).

בשנת תרפ"ה הדפיס את ספרו חמודי אפרים דברי אגדה ודרשות, ובסופו קונטרס חיים שאל, שאלות בהלכה. בשנת תרצ"ה הוציא ספר חיים שאל, שבשעריו נכתב ג"כ חמודי אפרים. בחודש סיון נשלחו כאלף תושבי העיירה ובתוכם הרב לכבשני אושוויץ הי"ד.

כאמור חתנו הרב ישראל וולץ זצ"ל המשיך את השושלת בארץ ישראל. בשנת תשע"ח הוציאו נינו הרב צבי יהודה וולנר שליט"א בעריכה חדשה את כל כתביו בשני כרכים אשל חיים וחמודי אפרים בהוצאת אוצר הפוסקים ירושלים.